

Banken draaien bedrijven de duimschroeven aan

De crisis zorgt voor nieuwe verhoudingen tussen banken en bedrijven. Als bankiers de risico's te hoog vinden, trekken ze hun handen van bedrijven af.

Door onze redacteur
MENNO TAMMINGA

AMSTERDAM, 25 JUNI. De strijd verhardt. De crisis zorgt voor nieuwe verhoudingen tussen banken en bedrijven. De banken laten de macht van het geld weer spreken. „Bedrijven hebben jarenlang banken uitgeknepen door rond te shoppen voor de laagste rentetarieven”, zegt hoogleraar finance aan Nyenrode Jaap Koelewijn. „Nu knijpen de bank terug. Het is nu *tit for tat*.” Zeg maar: oog om oog.

Vorige week diende een kort geding tussen VNU Media en een van zijn huisbanken over twee betalingsopdrachten van samen 2 miljoen euro. Het bedrijf eiste uitvoering van de opdrachten, de bank weigerde onder het motto: wij hebben al genoeg krediet verleend. De rechter nam de redenering van de bank over.

De relatie tussen banken en bedrijven is behalve door de crisis ook complexer geworden doordat nu ook private-equityfinanciers aan tafel zitten. Die kochten complete bedrijven en betaalden die aankoop met een overvloed aan geleend geld. Zij zijn toonaangevende aandeelhouders geworden in het Nederlandse bedrijfsleven, zoals bij VNU Media. De uitgever is de laatste in een reeks van bedrijven die zijn financiële positie moet versterken. En dat vergt langdurige onderhandelingen met banken en aandeelhouders.

Tot niet zo lang geleden speelden bedrijven banken tegen elkaar uit. Alle banken wilden graag zaken doen, economisch ging het crescendo. Maar dat is met de economische krimp voorbij. Bedrijfswinsten dalen, bedrijfsrisico's stijgen. Ondernemingen moeten zich razendsnel instellen op een andere houding van banken: zij moeten meer oog hebben voor risico's, meer oog voor eigen rendement. Dat is wennen.

„De kennis en ervaring bij banken bij dit soort onderhandelingen is de laatste vijftien jaar verdwenen”, analyseert specialist Jer-

Bij meeste bedrijven in problemen is herfinanciering tot nu toe geslaagd

Wie	Wat	Nieuwe bank-afspraken	Private equity
Van Gansewinkel (afval)	Kapitaalinjectie door leningen in aandelen om te zetten	Nee	Ja (KKR, CVC)
Heijmans (bouw)	Kapitaalinjectie	Ja	Nee
Wavin (buizen)	Kapitaalinjectie	Ja	Nog niet duidelijk
TomTom (navigatie)	Kapitaalinjectie met nieuw geld van beleggers Janivo en Cyrte	Ja	Nee
PCM (kranten)	Kapitaalinjectie met nieuw geld van Belgische Persgroep	Ja	Nee
VNU Media (vakbladen)	Kapitaalinjectie	Ja	Ja (3i)
Achmea (verzekeraar)	Kapitaalinjectie	Nee	Nee
Kroymans (auto's)	Herfinanciering mislukt, failliet	Nee	Nee
Econcern (energie)	Herfinanciering mislukt, failliet	Nee	SHV, Rabo en Delta Lloyd geven geen extra geld

ry Hoff van advocatenkantoor SpigtHoff. „En bedrijven moeten opnieuw leren hoe zij in dit soort situaties met hun banken moeten communiceren.”

Dankzij de crisis is het permanent spitsuur op de afdelingen van banken waar de kredieten worden beheerd van bedrijven die niet langer voldoen aan de afspraken met de banken. Dat zijn bijvoorbeeld afspraken over de hoogte van de winst of de kasstromen ten op-

zichte van de kredieten.

Evenals Hoff ziet Koelewijn een tekort aan kennis en ervaring op deze afdelingen. Koelewijn: „Er is schreeuwende behoefte aan de nieuwe lichter Rijkman Groeninks.” Voormalig topman Groenink van ABN Amro leidde jarenlang de afdeling probleemkredieten bij de Amro Bank. Koelewijn: „Wat je ook van hem vindt, dat deed hij briljant.”

Als bedrijven hun afspraken

missen, kunnen banken het krediet stopzetten. Maar dat doen zij doorgaans niet. Zij gaan liever onderhandelen over nieuwe leningen, met betere voorwaarden voor de bank, meestal in combinatie met een kapitaalinjectie.

Koelewijn schetst de veranderde sfeer: „De gesprekken verlopen minder gezellig, zeker als je als bedrijf geen openheid geeft over de problemen. Banken stellen zich agressiever op. Zij willen duidelijk-

ke prognoses en houden je daaraan. De onderhandelingsmacht verschuift naar de banken.”

Met het geld van de kapitaalinjectie kan een deel van het bankkrediet worden afgelost, maar het versterkt ook de buffers van een bedrijf tegen verliezen. En daarmee reduceren de banken op hun beurt hun eigen risico's.

Bij menig probleembedrijf zijn de banken die de kredieten geven ook de banken die de kapitaalinjectie regelen. Dat is meestal twee keer vangen: een hogere rente op leningen en extra provisie uit de kapitaalinjectie. Op dit moment zijn de banken maar uit op een ding, zegt Koelewijn: hogere rentetarieven. In hun jargon: *repricing*. „Dat wordt hét woord van 2009.”

Maar de banken zitten niet alleen tegenover hun bedrijfsklanten, maar steeds vaker ook tegenover de aandeelhouders van die bedrijven: de private-equityfinanciers.

„Dat is het nieuwe krachtenspel”, zegt Hoff. De afgelopen jaren zijn talloze grote en middelgrote ondernemingen overgenomen door private-equityfinanciers. Zij betaalden die overnames,

van bedrijven als Hema, Bijenkorf, halbleiderfabriek NXP, afvalbedrijf Van Gansewinkel en kabelbedrijf Ziggo met aanzienlijke hoeveelheden geleend geld.

Daar ontstaan nu problemen. Maar de private-equityfinanciers zijn gehaaid aandeelhouders, die financieel en juridisch uitstekend onderlegd zijn en de banken tegenspelen kunnen geven in de onderhandelingen.

Banken moeten ook tegenover de private-equityfinanciers hun relaties opnieuw bekijken. Deze financiers waren de afgelopen jaren profijteliere klanten van banken: zij leverden veel zaken, veel kredieten en veel provisie op. De financiers moeten nu per bedrijf beslissen of zij er nieuw kapitaal in willen steken en daarmee de banken tegemoetkomen, op voorwaarde dat die banken ook doorgaan met het verlenen van kredieten.

In Van Gansewinkel en VNU Media steken private-equityfinanciers extra kapitaal, bij TomTom stappen twee nieuwe investeringsmaatschappijen in. Bij Econcern kwam er geen reddingsactie. Daar volgde faillissement.